

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld. za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 0 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Frana Kelmara hiši, „Gledališka stolba“. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Govor poslanca Božidara Raiča

v državnem zboru v 28. dan februarja.

(Dalje in konec.)

Organizacijski načrt leta 1849, kateri je bil 16. septembra 1849 na najvišjem mestu potrjen, pravi na strani 145, št. 4 b) (čita): „V slučaj, da je materini jezik učencev slovanski, se ima v prvem in drugem razredu 4, v tretjem in četrtem pa 3 ure na teden odločiti za slovanski pouk, in ravno tako na zgornji gimnaziji v prvem razredu dve uri, v drugem, tretjem in četrtem razredu pa tri ure na teden. Naučno ministerstvo je izdalo rešitev z 22. dne januarja, da naj se že v začetku tekočega šolskega leta razdeli prvi kurs v dva oddelka, družega pa ni nič storilo. Po mojem nemerodajnem mnenju morale bi se srednje šole v slovenskih pokrajinah tako uravnati, da bi vsak učenec, ki je dovršil gimnazijo ali reliko bil zmožen ravno tako nemškega kakor slovenskega jezika, da bi tako dolžnost svojega poklica v bodočnosti, kar se tiče znanja jezika, lažje opravljal.

Za Mariborsko učiteljsko se je že v aprilu 1880 sklenilo, da naj se uvede slovenski učni jezik po razmeri nahajajočih se naučnih pripomočkov in v marci 1881 se je zopet ta stvar sprožila. Pa vse brez vspeha. Naučno ministerstvo v tej stvari nič ne stori za štirsk Slovence.

Gospoda moja! Ali minister popolnem prezira sklepe državnega zbora? Čemu pa tedaj sedimo v tem dražem poslopju, katero že stane davkoplačevalce blizu 11 milijonov? V istinito pravni državi postavili bi na zatožni klopi ministra, kateri ravna proti sklepom parlamenta, (živahna veselost); sicer je bil že sedanji naučni minister obsojen 20. oktobra l. 1882, ker ni hotel dati dovoljenja za dve česki šoli in sicer v Poštoře in Lahovcih, z utemeljitvijo, da je prestopil član XIX. državnih osnovnih zakonov, katerega se morajo držati tudi ministri. Mariborsko učiteljsko se je pa tudi odločeno, da izobražuje bodoče učitelje in odgovornost za slovensko mladino, in zato je tudi potrebno, da ti učitelji znajo gladko in pravilno ta jezik.

V dveh urah na teden pa ni mogoče, da bi si dotični kandidat pridobil potrebno spretnost jezika

za različne predmete, tem manj, ker naučna uprava nam na tej šoli ni privoščila izpitane učne moči, četudi jih imamo dovolj, ki bi ta predmet dobro poučevali.

30. septembra 1884. leta stavilo se je v štirskem deželnem zboru na načelnika šolskega sveta vprašanje: Kateri razlogi vodili so c. kr. deželni šolski svet, da je visokemu c. kr. ministerstvu za bogočastje in pouk priporočil neizpitane učitelja za komisarja pri izpitih za ljudske in meščanske šole za slovenščino. Odgovor se je glasil: „Imenovanje izpitnih komisarjev za ljudske in meščanske šole je pravica eksekutive in vlada se pri izvajanju te pravice nikakor ne bode pustila uplivati.“ Dobro, a zakaj se jemlje za druge predmete izpitani komisarji, za slovenščino pa ne? Visoka vlada bo gotovo vedela in mi žalibog tudi čutimo. Leta 1880. je okrajna konferenca na Ptuij vspregela sledeči predlog: „Ker Mariborsko učiteljsko vzgojuje učitelje za spodnje Štirsko, tedaj je v interesu spodnještirskega ljudskega šolstva, da učenci Mariborskega učiteljskega dobivajo pouk v realističnih predmetih v slovenščini.“ In 1881. leta je ista okrajna konferenca, koje se je udeležilo 75 učiteljev, vspregela predlog . . . , da naj bode učni jezik na tej šoli slovenski.

In to je baš oni faktor, ki je poklican o tem izreči svoje mnenje. V Gradci je pripravnica za učiteljice, na katere se vsak teden po dve uri tudi poučuje slovenščina. Kandidatnje prihajajo po gostem, ko dovrše štiri letnike za učiteljice na Spodnje Štirsko, pa manjka jim znanja jezika in učenci se jim smeja. Semtertja pa tudi ne narede predpisanih izpitov. Priporočati bi bilo vladi, da na tej šoli vsaj po štiri ure na teden odloči za slovenščino in da bi se v poslednjih letnikih posamični predmeti tudi razlagali v slovenščini.

Ako vlada neče tega storiti, je najbolje, da se pouk slovenščine popolnem opusti.

Z ljudskimi šolami na Štirskem, Koroškem in Primorju je, kar se tiče slovenščine, jako slabo. Koroška ima 123 do 130.000 Slovencev, pa ti nimajo nobene slovenske šole v pravem pomenu besede. Zategadelj se je že pokojni knezoškof Wiery s 97 kateheti pritožil pri ministerstvu, da se otroci toliko

slovenščine ne uče, da bi umeli čitati katekizem. Vse prizadevanje bilo je zaman, ustavno naučno ministerstvo ne stori ničesar. V koroški vojvodini je v veljavi učni načrt, po katerem mora učitelj slovenskega otroka, kakor hitro stopi v šolo, nemški nagovoriti, in ga potem 8 let nemški poučevati. V letu 1882 je obiskal nadzornik šole v Svečah in začel otroke nemški izpraševati. Ker otroci, ki se še le tri mesece hodili v šolo, neso znali dobro odgovarjati, izrazil se je strogi nadzornik jako nepovoljno o vspehu pouka. Dotični učitelj dobil je v malo dneh dekrét, da se ima na lastne stroške preseliti v Velikovec in tam nastopiti novo mesto.

Učitelj se je hotel pritožiti; pa predno je bilo mogoče, dobil je strog ukaz, da mora o božičnih počitnicah odpotovati v Velikovec. Celemu svetu razun Koroške in naučnemu ministerstvu se vedno dopoveduje, da so na Koroškem utrakvistične šole, da se tedaj najprej slovenski potem pa nemški poučuje. V istini so pa vse šole razun dveh ali treh nemške, učenci se ne uče slovenski niti čitati niti pisati, kar nasprotuje čl. XIX. in ljudskošolskemu zakonu. Tako se je moral učitelj, četudi ima najboljša spričevala o svojem prejšnjem poučevanju, po zimi mej šolskim letom na lastne stroške za kazen preseliti se z bolno rodbino v Velikovec in na tem mestu ima 200 gld. manj plače. (Čujte! na desnici.) Tako strogo se kaznuje na Koroškem zločinstvo, da si Slovenec, in sicer pod sedanjim ministerstvom. Krajnemu совету v Glinji dal je okrajni šolski svet ukaz 16. novembra 1880, št. 1488, pod globo 10 gold. rubriki 7 in 8 zaznamkov o šolskih zamudah v nemščini izpolniti in pri občevanju s predstavljenimi oblastvi posluževati se nemškega uradnega jezika. Pritožba na c. kr. šolski svet ostala je brez vspeha.

V Tinji pri Velikoveci poučujeta dva učitelja jeden Slovenec in jeden Nemec. Prvi je šel v pokoj in ostal je samo drugi. Krajni šolski svet obrnil se je na deželni šolski svet za jednega učitelja, pa mesto učitelja dobil je sledeči odlok: Št. 1681. Krajnemu šolskemu совету v Tinji. Visoki c. kr. deželni šolski svet je z naredbo s 15. dne oktobra 1884. št. 2397. objavil, da ni v stanju dati jedne učne moči za supriranje. Ne ostaja torej nič družega,

LISTEK.

Pariz v Ameriki.

(Francoski spisal René Lefebvre. Poslovenil * * * Stat nominis umbra.)

Čitatelju.

Dragi čitatelj, podajem ti to malo knjigo, pisano tebi in meni na radost. Ne posvetim je ne sreči niti slavi, kajti sreča je deklina, ki že šest tisoč let leta za mladimi ljudmi; slava pa je vojaška branjevka, katere se le mej vojaki dopada. Jaz sem že star, jaz nikdar nesem nikogar ubil ter tudi ne hrepenim po drugem, nego da po svojem iščem resnico, ter jo po svojem povem. Če nesem ravno toli ozbiljen kot kak vol, kaka gos ali . . . (izvoli si stvar, katera ti je ljuba), ne zameri mi; prva dejanja našega življenja napravljajo nam dovolj solzá in pač se smemo smijati še predno pade zastor. Kadar se človek ne mami več z nadami dvajsetih let, ne gleda več ozbiljno niti glume, niti glumačev.

Če se ti ta mala knjiga dopada, dobro je; če te jezi, še bolje je; če jo vržeš v stran, nemaš prav; če jo razumeš, modrejši si od Machiavella. Služeb-

nik (brevir) naj bode tvojim izgubljenim uram, in gotovo se ne bodeš kesal: Non est hic piscis omnium. Včerašnje navskrižnosti so jutranje resnice. Blagor kdor prav razume!

Nekega dne bodeš morebiti pri svitu moje svetilnice izpoznal vso ostudnost malikov, katere današnji dan častiš in moliš; morebiti skozi bežečo senco tudi ugledaš svobodo rajsko se smehljajočo, hčer evangelija, sestro pravičnosti in usmiljenosti, mater enakosti, blagostanja in miru. In ta dan, dragi čitatelj, ne pusti ugasniti luči, katero sem ti prižgal; razsvetluj, razsvetluj ono mladino, ki nas že sedaj, povprašujoč po potu bodočnosti, neprestano naprej goni in potiska. Naj bi norela še bolj nego nje očetje, a na drugi način; to ravno je moja želja in nada.

Potem pa prosim še Boga, da bi te varoval nevednežev in bedakov. Da se varuješ hudobnežev to je tvoja skrb; življenje je boj; rojen si vojščak, brani se; ali še bolje, prisvoji si od Amerikancev staro francosko gaslo: Naprej! zmiraj in povsodi naprej!

Da si mi zdrav, prijatelj dragi!

René Lefebvre.

New Liberty (Virginia) 4. dne julija 1862.

Prvo poglavje.

Duhovidec ameriški.

G. Jonathan Dream, duhovidec in nadčutni posrednik iz Salema (Mass.) vabi vas k psihični in medianimični večerni veselici, ki jo bode napravil v torek 1. dan aprila v svojem stanovišču, Lunina ulica št. 22.

Snohoja, zamaknenje, prikazen, predprikazen, prorokovanje, dvojno videnje, bistro videnje, bogovanje, raziskavanje in spodmikanje misli, klicanje duhov; pogovarjanje, pesmi in listi nadzemeljskih duhov; misli iz sveta onstran groba, odkrite skrivnosti iz bodočega življenja itd. itd.

Sobana se bo točno ob 8. uri zaprla.

— Za Boga! mislil sem, ta list čitajoč, tudi jaz se bi rad seznanil z ameriškim posrednikom (medium), s tovarišem v pozitivnem in iskusem nauku duhov; kajti tudi jaz sem duhovidec! Če prav sem le priprost meščan pariški, vender sem že kakor kdo drugi iz groba poklical Caesarja, Napoleona, Voltairja, gospo pl. Pompadour, Ninon, Robespiera itd., in lahko celo trdim, če prav je to moje skromnosti silno težko, da me te slavne osebe nikdar neso spravile v zadrego s svojim veleumom; vse so mi odgovarjale, kot da bi bil jim napovedoval. Po-

kakor da se uvede poludnevni pouk, dokler se ne nastavi nadučitelj. Tamošnji učitelj gosp. Florijan Moser, si bode prizadeval, da prevzame tudi pouk malih otrok, pri čemer mu bode kolikor treba, jeden učenec drugega razreda služil za tolmača. (Čujte! na desnici.) Sploh se bode v tem slučaju moralo gledati bolj na tehnično spretnost v predmetih, ki se bodo učili, kakor pa na razumljenje.

To se daje krajnemu svetu na znanje. C. k. okrajni šolski svet v Velikovci, 4. novembra 1884.

Tako vspeva slovensko ljudsko šolstvo na Koroškem.

Na Spodnjem Štirimskem se malo brigajo za šolski zakon in zakonite učne načrte, povsod se urivajo v obligatne ure učnega jezika tudi učne ure drugega deželne jezika, da pač otroci niti jednega, niti drugega nemajo priložnosti zadostno se naučiti. Na Spodnjem Štirimskem snuje nemški šulferajn mej čisto slovenskim prebivalstvom šole z nemškim učnim jezikom. (Čujte! na desnici.) Je li to ni proti zakonu? (ne! na levi) je li ni proti članku XIX? (ne! na levi) je li ni proti razumu in pravičnosti? (odobravanje na desnici — smeh na levi.) V Slovenske Bistrici pohaja 400 otrok slovenskih narodno šolo, a deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom je ukazal: od tretjega razreda počenši je poučni jezik nemški. Časnik, kateri je to prikazen hotel občinstvo prijaviti, bil je zaplenjen (čujte! na desnici.) Črna dela plašijo se svetlobe! (Veselost na desnici — smeh na levi.)

Okrajna učiteljska skupščina v Ptuiju sklenila je dne 6. julija 1882 iz pedagogično-didaktičnih razlogov drugi deželni jezik kot obvezni učni predmet odpraviti iz narodnih šol; ta predlog podpiral je okrajni šolski svet, a deželni šolski svet odredil je ukazom od dne 7. januarja 1883, ka ima vse pri stari navadi ostati. (Čujte! čujte! na desnici.) Predlagatelj moral je hipoma v prognanstvo in sicer v Mürzsteg na gorenjem Štajerskem. (Čujte! čujte! na desnici.) Drugi učitelj, tudi deležnik tega posla, bil je mej šolskim letom prognan prek granic Ptujškega šolskega okraja. (Čujte! na desnici.) Ima li se stvar tako, da se dajejo zakoni, da jih deželni šolski svet ne država?

Dne 6. aprila 1882 sklenil je okrajni šolski svet v Ptuiju: poslovni jezik okrajnega šolskega sveta v Ptuiju je slovenski (izimši mesto Ptuj). Predsednik, c. kr. okrajni glavar, ustavil je hipoma ta zaključek in deželni šolski svet rekel je v rešilo tega predmeta: Določba „izključljive“ rabe slovenskega jezika nasprotuje članku XIX. (Čujte! čujte! — smeh na levi.) Opaziti je, da se v dotičnem zaključku ne nahaja beseda „izključljivo“, nego urinena je bila od deželne šolskega sveta za to, da je potem mogel na pomoč klicati članek XIX.

Meseca junija 1883 hotel je nek učitelj svoje plačilo vzdignoti na slovensko pobotnico. To se je vršilo na nemško-slovenske jezikovneje meji. Davkarstvo ni hotelo na podlagi te pobotnice izplačati novcev, nego stvar prijavila se je deželnemu šolskemu svetu (Čujte! na desnici) in ta je ukazal, da dotični učitelj ima napisati nemško pobotnico. Gospoda! kako so pa to strinja s člankom XIX?

Dne 20. maja 1882. l. sklenil je okrajni šol-

ski svet v Ptuiju, zapisnike v bodoče sestavljati v slovenskem jeziku; predsednik je mahoma ustavil ta zaključek.

Dne 25. maja sešlo se je poverjenstvo v Leskovci, v Ptujskem okraju, zaradi kanjenega stavljenja neke zakotne šole. Pri tej priliki bili so razen okrajnega glavarja in okrajnega šolskega nadzornika pričujoči občinski zastopniki in krajni šolski svetniki. Ti so zahtevali, da se zapisnik sestavi v slovenskem jeziku; pa se ni zgodilo, akopram je 70 Slovencev soglasno to zahtevalo. Dotičniki pritožili so se dalje. Kaj je bilo? Spisatelj pritožbe bil je obsojen na 40 gold. globe, in sicer zato, ker so nekateri izrazi v pritožbi bili preostri. (Veselost na desnici.) Blagi gospodje! ako koga derejo z železnimi grebeni, more li se jim v svetlih rokovih priklanjati?

Leta 1882. odločil je nek odbor tabor sklicati v Ptujskem okraju, ali tega narodnega zborovanja sedanja vlada ni dovolila; pa spominam se na 1868. in 1869. l., ko je Giskra rekel: le dovoliti. (Čujte! na levi.)

O volitvah v okrajni zastop Ptujski vpisani so bili lani v skupino veleposestva hišni lastniki, kateri hišnine in stanovninskega davka plačujó 60 gold., akopram je po zakonu veleposestnik tak, kateri zemljišnega in hišnega davka plačuje 60 gold. Po takem bili so Slovenci potisnjeni v manjšino.

„Narodni Dom“ v Ptuiju oglašil se je za dovoljenje, da bi smel gostilnico in kavarno si urediti in sicer v hramu, kjer je že od 1820. l. bila gostilnica. Prva in druga instanca rešili ste stvar povoljno, a visoko ministerstvo notranjih poslov ni dovolilo te malenkosti. Gospoda! Slovenci so pod sedanjo vlado brezpravni; svetoval bi, da se tako ne postopa z narodnimi svetinjami vsega naroda, kateri je vselej veren bil Njegovemu veličanstvu. Mir se želi mej narodi, pa mir, kateri prinaša blagoslov, srečo in zadovoljnost, mora se opirati na pravičnost, na enakopravnost vseh narodov v Avstriji. Vsi drugi poskusi so gnile hruške in gradovi v zraku.

Iz državnega zbora.

Na Dunaji, 4. marca.

Govor finančnega ministra je silno razburil opozicijo, ker je iz njegovega samosvestnega obnašanja spoznala, da nema nobenega upanja zopet dobiti vladno krmilo v roke. Kajti ne le, da je večina jedina, tudi na najvišjem mestu se je močno ukoreninilo zaupanje do sedanje sisteme, kar je seveda največje pomembje. Herbst kot generalni govornik izlival je ves svoj žol na vlado in večino in rotil Nemce, naj bodo jedini pri volitvah. Dr. Fandervlik je precej ostro odgovarjal ter z očitanjem, da neki del opozicije škili čez mejo, razburjal opozicijo tako hudo, da je moral predsednik grajati govornika zaradi njegovega očitanja.

Danes po končani debati so se, kakor navadno, oglašali razni poslanci k popravkom. To je storil tudi g. dr. Vošnjak proti Plenerju in Herbstu, katera oba sta vladi očitala, da Ljubljanski Nemci še nemških šol ne morejo dobiti.

„Poslanca gg. Plener in dr. Herbst, dejal je dr. Vošnjak, sta oba se pečala z narodnimi raz-

merami na Kranjskem in trdila, da se za Ljubljanske Nemce še ljudske nemške šole nečejo dovoliti. Kot ud deželne šolskega sveta moram konstatovati, da je taka trditev popolnem neutemeljena in neresnična. V Ljubljani so še dandanes vse ljudske šole utrakvistične, to je nemško-slovenske in nemški otroci se od ustopa v šolo do izstopa iz nje izključivo le v nemškem jeziku poučujejo, slovenski otroci pa, katerih je 1700, poučujejo se v obeh jezikih. Ljubljanski mestni zastop je zagradel lani sklenil, da se imajo slovenski otroci s slovenskim jezikom poučevati. Ob jednem pa je sklenil, da se ustanovi javna nemška ljudska šola, kakor hitro se oglasi po zakonu potrebno število učencev. Vlada pa tega sklepa ni potrdila, ampak ukazala je, da se morata ob jednem odpreti deška in dekliška nemška šola z štirimi razredi, naj se oglašajo potrebno število otrok ali ne. Temu sklepu se je udal mestni zastop. Torej je jasno, da se nemškim otrokom v Ljubljani niti najmanjša krivica ne godi, krivico trpe le Slovenci. — Dalje je trdil g. Plener, da je Ljubljana še pred malimi leti bila nemško mesto, pod to vlado pa da se je poslovenila. Ko bi č. g. poslanec bil v roke vzel izkaz o Ljubljanskem prebivalstvu iz l. 1879, tedaj iz leta, ko ta vlada še ni imela nobenega upliva, čital bi, da se je od 24.000 Ljubljanskih prebivalcev dalo upisati 18.500 s slovenskim, 5500 pa z nemškim učnim jezikom. Tedaj je bilo že tačas v Ljubljani upisanih 75 % Slovencev in le 25 % Nemcev. kar dovolj jasno osvetljuje Plenerjevo trditev o tačasnem nemškem značaju Ljubljanskega mesta.“

Plener je na to se izgovarjal, da je le mislil za nemško šolo, katero je hranilnica nameravala ustanoviti, a vlada ni dovolila.

Še je bilo hudo besedičenje mej Hausnerjem, Herbstom in Plenerjem, predno je generalni govornik dr. Matuš, ki je vsled bolehnosti prejšnjega poročevalca grofa H. Clam-Martinita prevzel ta težavni referat, prišel do govora, v katerem je mirno in stvarno razlagal budgetno stanje in ovrget vse ugovore nasprotnikov.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 5. marca.

Včeraj se je v državnem zboru začela specijalna budgetna debata. Večina bode baje skušala, kolikor bode moči, okrajšati specijalno debato, ker je čas za zborovanje že jako kratek. Tako bode letošnja budgetna debata najbrž krajša, kakor druga leta, če tudi se je oglasilo nenavadno veliko število govornikov, baje nad 130. Levica bode pri podrobnej debati najbrž napenjala vse svoje moči, da bi dokazala slabo gospodarstvo sedanje vlade.

Škofovska konferenca je že končala svoja posvetovanja. Njeni udeleženci so se razšli, samo oni ostali so na Dunaji, kateri so člani gospodske zbornice. Kaj da je konferenca sklenila zastran urejenja duhovenske plače, se bode kmalu videlo, ko pride ta predloga pred gosposko zbornico. Tedaj bodo škofje označili svoje stališče.

Stranska železnica Bogoca-Kaljanovica v Bosni izročila se je prometu, kakor se poroča iz Serajeva.

Vnanje države.

V Kielcah na ruskem Poljskem bilo je baje več osob obsojenih k precejšnjim globam, ker so

On est sage après la folie.

En Italie, Pologne et France,

Moins de bonheur que d'espérance.

Zadovoljiti smo se morali s tem izrekom, ki je bil preveč skrivnosten, da bi ga bili razumeli. Po provansalskem čarovniku prišel je Kosciuszko na vrsto. A ta večer je bil poljski Washington kaj slabe volje, ker izustil je le latinsko gaslo:

In servitute dolor, in libertate labor; v hlapčevstvu bolest, v svobodi trud. Trikrat smo ga vprašali, trikrat nam je dal isti njrgavi odgovor, kot bi nam hotel kar naravnost očitati, da ga ne razumemo.

Zadnji listek je zahteval, naj se pokliče in izpraša Don Quixote, Tom Jones, Robinson ali Werther, kar je ves zbor prisililo k smehu, čeprav se zares ni rad smijal. In jaz, moram kar na svojo sramoto priznati, bil sem očej tej nesramnej držnosti. Mrtvi in živi me dolgočasijo že toli časa, da bi se bil jako razveselil, poizvedeti, kaj se godi v možjanih ljudij, katerih nikdar bilo ni.

Jonathan Dream je vrgel neprikljni listek v koš, naznanil je, da je zbor končan ter je nas z mnogimi pokloni spremljal do vrat. Ko sem jaz ravno hotel oditi, položil mi je roko na ramo ter me prosil, naj še ostanem. (Dalje prih.)

glejmo, ima li gospod Jonathan Dream s svojo ameriškansko našoperjenostjo več duha ali več duhov, nego vaš ponižni sluga Daniel Lefebvre, D. M. P., v duhovidstvu pa učenec g. Hornunga v Berlinu, g. pl. Reichenbacha in barona pl. Guldenstubbbe. K duhovidcu, duhovidcu in polduhovidcu.

V lepi sobi, konci hermetično zaprte dvorane, od premnogh luči leskeče (kar ravno ni navada pri zborih duhov), našel sem g. Jonathana Dreama, sedečega pri okrogli mizi. Stal je otožno ter kazal zamakneno obličje kake sibile. Pred njim je sedela šestorica adeptov, vanj popolnem zamaknenih: preobčutni ljudje, nerazumne ženske, stare device in starikaste upokojene vdove; zmerom isto ljudstvo. Vsak je na papir zapisal imena mrtvih, katere je hotel izpraševati: tudi jaz sem storil, kar vsi drugi.

Imena so se pomešala v klobuku, in prvo potegneno bilo je ime Jožefa pl. Maistrea. Jonathan se je za trenotek pomišljeval, nastavlil roko k ušesu, da bi slišal glas, ki je prav tiho govoril, ter je nagloma napisal sledeče:

„Nerodovitnega poznanja ni; vsako poznanje je jednako onemu, o katerem sv. pismo govori: Adam poznal je Evo in ta je rodila.

Brez vere ni kredita.“

Oh! oh! mislil sem, ti čudni izreki kažejo se kaj lepi; vsi imajo obličje svojega očeta; le zdelo se mi je, da sem jih že nekje drugej videl: pri Baaderji, če se ne motim. Vrh tega morebiti na onem svetu ne poznajo slovstvene lastnine in mogoče je, da se tam s krajo mejsebojnih misel kratkočasijo.

Drugi je bil Hippokrat; in bil je toli vljuden, da je govoril francoski. Njegov tolmač napisal je sledeče:

„Največ misli oni človek, ki najslabše prebavlja. V razmerah, sicer enakih, pa najbolje prebavlja oni, ki najmanj misli.“

Oh! vzdihnila je stara žena, katere drobno in suho lice se je skoro izgubljalo pod obilimi kodri sivih las, to je odgovor zdravnika, kaj suróv odgovor, odgovor moža možem. Ne, misel ni, ki razjeda srce, to je ... In znova je vzdihnila.

Poklicali so Nostradama; prašali so ga za bodočnost Poljske, Francoske in Italijanske. Tu sledi od besede do besede odgovor imenitnega vedeževalca, ki kot vzvišan veleum zmeraj drugim prepušča skrb, da njegove izreke prav razumejo:

En France, Italie et Pologne,

Beaucoup d'esprit, peu de vergogne,

En Pologne, France, Italie,

agitovali za romanje na Velegrad k Metodovej slavnosti. Nadalje je dala vlada razumeti, da bode kaznovala take agitacije z zaporom, če ne prenehajo. Tako poročajo nemški liberalni listi, a nam se to ne zdi prav verjetno.

V **Italijanskej** zbornici izjavil je pri debati o kmetijski krizi minister Magliani, da vlada ne bode privolila v povišanje carine na žito, pa tudi davkov ne more znižati, če neče oslabiti državnih financ.

Francoski senat vsprejel je izredni budget z 220 proti 20 glasom. Desnica ni glasovala. Buffet in Chesuelong pobijala sta izredni budget. Freycinet ga je pa zagovarjal in poudarjal potrebo graditi železnice, mostove in ceste ter našteval vspehe, ki so se že dosegli v tem oziru. — Komisija za razstavo 1889. leta je stroške za osnovo razstave določila na 50 milijonov frankov.

V **rumunskem** senatu je Marzescu objavil, da misli interpelovati zaradi nekega rušenja trgovske pogodbe od strani Avstrije in zahteval, da vlada predloži diplomatična dopisovanja s to državo, da bode mogel utemljiti interpelacijo.

Nemški cesar izdal je pismo, v katerem objavlja, da je Nemčija prevzela varstvo ozemlja, katero je pridobila nemška družba za kolonizacijo v Vzhodni Afriki, na zapadu od Zinzabara. To ozemlje, ki bode sedaj spadalo pod vrhovno gospodstvo nemškega cesarja obsega 2500 kvadratnih milj. Sodstvo izročilo se je jednemu uradniku omenjene družbe, kateri bode pa podrejen nemškemu konzulu v Zanzabaru. Ta proglas nemškega protektorata nad afriškim ozemljem pa gotovo ne bode po volji Angležem, kateri so dosedaj mislili, da imajo sami pravico prisvajati si ozemlja v drugih delih sveta. — Danes pride v nemškem državnem zboru v tretjem branji na vrsto zahteva 20.000 mark za novega direktorja v državni kanceliji. Zaradi teh 20.000 mark, katere je bil državni zbor zavrgel v drugem branji, bilo je mnogo hrupa po nemških vladnih listih. Kako bode sedaj državni zbor ukrenil, se ne ve.

Angleškemu parlamentu predložila je vlada nekatere diplomatične note kneza Bismarcka, ki se tičejo egiptovske in kolonijalne politike, ne da bi bila zato — kakor je mej diplomati običajno — poprej poprosila dovoljenja v Berlinu. To pa je jako razdražilo nemškega kancelarja in njegove pristaje. Bismarck si je v dolgem govoru v državnem zboru svoj srd ohladil, njegovi listi pa obirajo v dolgih uvodnih člankih angleško vlado. Kdor to trezno preišlje, zdi se mu, da je nemški kancelar že poprej gojil sovraštvo do Gladstonove vlade, ter je iskal le priložnosti, da bi izsul na njo svoj žolč. Zdaj se mu je priložnost ponudila. Ne ve se pa, kake posledice bode to imelo na Angleškem. Konservativci bodo to gotovo skušali porabiti, da pri priložnosti vržejo sedanje ministerstvo.

Brackenburyjev oddelek **sudauske** ekspedicije je, kakor se poroča iz Kortija, kaznoval rod Manassirov, ker so ubili polkovnika Stewarta. Sedaj je pa ta oddelek na potu proti Meraviju.

Na **francosko-kitajskem** bojišču se je zopet začelo gibanje. General Brière ostavil je Thudson in odrinil proti Tuyenquanu. Kitajska vojska iz Jinana mu je zagrnila pot, pa ga najbrž ne bode mogla zadrževati. Garnizija Tuyenquanska je v noči 25. t. m. pogumno odbila napad sovražnikov. General Negrier je pa začel boj s Kitajci, ki so se približali Lang-Sonu, razpodil je, ter polastil se kitajskih utrdb. — Admiral Courbert pa s svojimi ladjami zabranjuje prevoz riže po Ningpoo-reki v Yaugtse-kiang. Ker ni vožnja po tej reki več mogoča, se je že riža podražila tamkaj za 20%.

Dopisi.

S Štajerskega 3. marca. [Izviren dop.] (Srednje šole na Spodnjem Štajerskem.) Kakor je na slovenskem Štajerskem, kjer prebiva 450.000 Slovencev in le kakih 20.000 večidel Posilincev, vse šolstvo na nezdravo podlago postavljeno, tako so tudi posebno razmere srednjih šol, ki bi morale biti prebivalstvu na prid, gola sramota za slovenski narod, kolikor ga je tu, pa tudi drugod. Če kje drugod, na teh šolah se kaže, kako daleč sega nemška strast, nemčursko brezozirnost. Znano je, da je po postavi od 8. februarja 1869 § 39 določeno, da ima biti jeden štajerskih deželnih nadzornikov slovenščine popolnem zmožen, a odkar je odšel g. Klodič iz Gradca, gospodujeta na šolskem polju nadzornika Rožek in Zindler in sicer, kakor sta gospodovala pod Stremayrom, tako tudi naprej pod Taaffejevo vlado po zmislu in načelih najzagrizenjših nam nasprotnikov. Stremayrov aparat teče, kakor je tekel poprej, ko da bi bil namazan. Napake štajerskih srednjih šol presegajo gotovo še one, katerih so polne narodne šole. Sicer se človek nikdar ne more dosti čuditi naredbam na ljudskih šolah, ki bijejo ne le pošteni pedagogiki, temveč tudi zdravi človeški pameti v lice, naredbam, ki pripuščajo, da se dragi čas mladosti tako neusmiljeno tepta, da se kar prazna slama mlati in v šolah, v katere otroci zahajajo, ki celo nič nem-

ški ne znajo, nemški poučni jezik upeljava; ali misli bi človek, da mora norost nekje konec imeti; toda vara se, ni ga konca! Na slovenskem Štajerskem imamo te-le srednje šole: realko v Mariboru, gimnazijo v Mariboru, v Celju, v Ptui in poleg teh učiteljsko pripravnišče v Mariboru. Pustimo realko, katero si Nemci kot svojo prilastujejo in govorimo o učiteljskem pripravnišču drugikrat. Na gimnazijah je od nekdanj pouk o jezikoslovstvu, o starih in novih jezikih, glavna naloga. Zdrava pamet bi zahtevala, da bi više oblasti o teh glavnih predmetih kaj razumele, da bi bilo za te predmete nekako nadzorstvo potrebno, naj že bo kdor hoče, ali deželni nadzornik, ali ravnatelj. Tega pa na teh šolah ni. Nadzornik je matematik in fizik in drugega nič, ravnatelji so vsi trije samo iz zgodovine izprašani in slovenščine samo jeden od teh zmožen. Vpraša se tedaj, kako se nadzoruje pouk v najvažnejših predmetih teh šol in kdo gleda na to, kako se vrši pouk v slovenščini, ki je materin jezik skoraj še večine učencev teh šol? Da morajo taki zavodi, na katerih gospodujejo osebe, ki so v glavnih predmetih tujci v Izraelu, propadati in propasti, to je vsakako naravno. Da pa zares propadajo in so deloma saj za Slovence že propali, mora vsakdo priznati, ki posluša pritožbe, ki nam dohajajo iz novjših časov od ondod. Ni še dolgo, kar se je slišal glas iz Maribora, da učencem ni tam shajati in da bi radi odšli, ko bi mogli in vedeli kam. Kdor pa bi se hotel o teh neznosnih zadevah natančneje poučiti, zvedel bi lahko, da se na teh šolah šopiri namesto znanstveno pedagogične preudarjenosti in razsodnosti neka sitna pedanterija, ki se ravna le po celo zunanjih nebitvenih dozdevah, jedra pa se ve da ne pozna. Nikdo se naj ne čudi, da ni še več pritožeb? Kdo se bo pritoževal? Slovenski profesorji so večidel odpravljeni, na njihova mesta pa polagoma in natiroma, večidel brez vseh razpisov nameščeni tujci, ki so se ve da z vsem zadovoljni. Ali se smejo pri takih razmerah učenci pritožiti? Le naj poskusijo! Zatorej pa gine leto za letom število slovenskih učencev, zginil je večidel slovenski govor, zginila je slovenska pesem, vse je zbegano!

Slovenski poslanci pozor na take razmere! Vi, ki dovoljujete davke, povprašajte vlado, kaj so Slovenci pregrešili, da se sme z njimi na domačih tleh tako ravnati.

Iz Dolič pri Črnomlju 4. marca. [Izv. dop.] Delo se je nam kmetom na polji in vinogradu v vinogradih pričelo, samo da bi bilo ugodno vreme, da bi vse uspešno dovršili. Naša šola se bode baje letos v jeseni dodelala in odprla. Tukajšnja Čitalnica je sklenila vsak čisti dohodek pridnim učencem in učenkam naše nove šole za šolske potrebine prepustiti. Živela!

Dosti se je že govorilo in po časnikih pisalo o dolenski železnici in zopet se o taisti mnogo govori in piše; dasiravno mi nismo izmed tistih, ki bi na vsako govorico in pisarjijo koj verjeli, vendar se le tudi pravljice držimo, da ono, o čemer se dolgo govori, vendar jedenkrat pride in priti mora. Prepričani smo, da bodo merodajni moške dobro preudarili in železnico po krajih napeljali, po katerih bode za celo državo, deželo in celo dolensko stran in vsem prebivalcem najbolj koristila; na vsak način pa se mora Belokrajina pri tej priliki v poštev jemati, sicer bi železnica ne zaslužila imena „dolenske železnice“.

Domače stvari.

— (Knezoškof dr. Misija) vrnil se je včeraj zvečer z brzovlakom od škofovske konference na Dunaj v Ljubljano. S knezoškofom pripeljal se je škof dr. Feretič s Krka, ki ostane do jutri v Ljubljani. Danes je škof dr. Feretič ogledal v spremstvu Ljubljanskega knezoškofa cerkve Ljubljanske.

— (Gosp. Fr. Robiču), županu v Lembahu izročil se je v dan 1. t. m. srebrni križec za zasluge posebno svečano.

— (Umrl) je v 27. dan m. m. v Spielfeldu g. župnik Matija Muršec.

— (Občni zbor prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v likvidaciji) bil je včeraj popoldne v prostorih katoliškega društva. Kot vladni komisar je bil navzoč c. kr. okr. glavar Schaschek, kot c. kr. notar g. Gogala. Zastopanih je bilo 209 delnic. Na predlog g. Pakiča bil je predsednikom izbran per acclamationem g. stavbeni svetnik Potočnik. Pravni konsulent banke g. dr. Ahazhizh poročal je o stanju banke in

predlagal, da se dvomljive terjatve izbrišejo. Na vsako delnico, katerih je še 960 veljavnih, odpade delež 7 gl. Preostanek to je 840 gl. se hrani za daljne stroške, ker se imajo knjige po trgovski postavi hraniti še deset let. Ko bi od tega zneska kaj ostalo, se sklene na predlog g. Robiča, da se ta znesek daruje za „Narodni dom“. Ti sklepi se predložijo c. kr. deželni kot trgovinski sodnji, da je odobri. V pregledovalni odsek se izvolijo gg.: Jakel, župnik v Rudniku, Šimen Pogačar, hišni posestnik in Orolav Dolenc, hišni posestnik v Ljubljani.

— (Kranjsko ribiško društvo) ima v svoji valilnici na Studenci pri Ljubljani 60.000 zaroda potoških in jezerskih postrvij, razdeljenih v 21. aparatih kalifornske zisteme. Potoške postrvice, katerih je vseh 50.000, so večinoma že toliko dorasle, da bodo v desetih, manjši del v dvajsetih dneh godne, da se izpuste v proste vode. Zaroda jezerskih postrvij je 10.000, in so ravnokar jela jajčica pokati in se prikazujejo ribice. Poleg navedenega je še v enem aparatu 2000 jajčic rudečih postrvij, blizu jednako razvitih, kakor prejšnja. Društveni odbor vabi vse društvenike in vsacega, kdor se za umetno riborejo zanima, pogledati društveno valilnico in se prepričati o jako ugodnem vspehu tekoče valilne dobe. Jezerske postrvice in rudeče postrvij (salmling) izpustile se bodo v ribnik na Studenci, katerega je kranjski deželni odbor prepustil društvu za umetno riborejo, torej ostane ta zarod do svojega popolnega razvitka, dokler se sme imeti v aparatih, t. j. 30 do 40 dni še v valilnici. Množina potoških postrvic je odmenjena za nasad pripravnih potokov v bližji in daljši okolici Ljubljanske, odbor bo izročil te postrvi dotičnim ribičem v navedeni namen pod pogoji, ki so potrebni za prospeh vsega delovanja. Ker so te postrvice že skoraj povzile svoj mehurček rumenjaka, se mora toraj pričeti, najpozneje v desetih dneh s prenašanjem v proste vode. Naj se potrudijo društveniki in drugi v navedenem času k valilnici, če jo hočejo videti napolnjeno z nasadom, v polnem delovanju. Ob jednom naznanja odbor, da se je z ribiči na Savi in Ljubljani sporazumel, da bode od njih dobil drstnih lipanov in sulcev, in tako mogel pripraviti zaroda tudi teh dveh plemen. Odbor namerava vzrediti kolikor mogoče veliko množino zaroda lipanov in sulcev in izpustiti ga v Savo in deloma v Ljubljano, kateri vodi, kakor znano, posebno ugajata tema plemenoma. To postopanje bo najbolj onim v prid, ki bodo donášali plemenike, t. j. dotičnim ribičem. Ker ima odbor z navedenim delom obilo opravila, je sklenil sklicati občni zbor društva ne meseca februarja, kakor je bilo dozda običajno, ampak koncem aprila ali početkom maja, ko bo vse zimsko valjenje tekočega leta dognano, in bo tako mogel poročati v vspehu cele tekoče zimske sezone. Odbor prosi društvenike vzeti to poročilo svojega delovanja začasno na znanje. Ob jednom se vsi p. n. gospodje riborejci uljudno prosijo, o vspehih, ki so se to leto v umetni ribarji dosegli, blagovoljno poročati podpisanemu društvenemu odboru prej ko mogoče, da se bode potem v letnem poročilu ribarske razmere v Kranjski kolikor mogoče vestno opisale. Za odbor: Dr. Kapler, predsednik.

— (Travnjske ulice) od nove cerkve do Kolodvora južne železnice so že dlje časa v takem slabem stanju, da bi bilo pač umestno, ko bi mestni magistrat mnogim željam ustregel in to cesto posul zlasti, ker je na tej cesti sedaj podvojeni promet.

— (Tatvina.) „Pri Jarneji“ na Sv. Petra cesti pokral je danes zjutraj ob 4. uri neznan tat precej perila in tri kozlovje kože.

— (Iz Železnikov) se nam poroča: Preteklo soboto razgrajali so trije fantje po našem trgu, prišli so tudi pred stanovanje orožnikov ter kričali, da more danes vse pocrkati, kar je živega. Vodja orožnikov gre z drugim orožnikom na patroljo, fantje odidejo kričaje, a orožnika je dohitita ter opomnita, naj ne kalé nočnega miru. Dva sta ubogala, le Tone Rotar, po domače „Anžičev“, je zabavljaj, češ, da kar žandarji vedó, vé tudi on, ker je bil v vojakih. Ker zabavljanja ni bilo konca, reče žandarski vodja Anžičevu, da mora v imenu postave ž njim. A ko ga prime orožnik za roko, da bi ga uklenil, sune Rotar žandarja proč, na kar ga vodja z bajonetom ubode v stegno. Rotar zgrabi za puško nogo. A to ni ukrotilo Rotarja, kajti ves besen zgrabi za bajonet, ga odtrga od puške in plani na žandarja, kateri je nameravani sunek s puško odbil. Rotar z bajonetom steče in ker na trikratni klic: stoj! ni obstal, začela sta oba orožnika streljati za njim. Petkrat sta

Izdatelj in odgovorni urednik: Ivan Železnikar.